

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-05-176S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Управління ризиками та конкурентоспроможністю		Risks and competitiveness management
Освітній рівень: магістерський (другий)		Level of Education: Master's (second)
Галузь знань Соціальні і поведінкові науки	05	Field of knowledge Social and behavioural sciences
Спеціальність Економіка	051	Field of study: Economics
Освітньо-професійна програма: Бізнес-аналітика		Degree Program: Business analytics
Шифр за ОП	BB3	Code in Educational Program
Освітньо-професійна програма: Управління персоналом та економіка праці		Degree Program: Human Resource Management and Labour Economics
Шифр за ОП	BB3	Code in Educational Program

SYLLABUS

РІВНЕ – 2023

Силабус навчальної дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» для здобувачів вищої освіти ступеня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Бізнес-аналітика» та освітньо-професійною програмою «Управління персоналом та економіка праці» спеціальності 051 «Економіка». Рівне. НУВГП. 2023. 11 стор.

ОПП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/20948/>
<https://ep3.nuwm.edu.ua/22273/>

Розробник силабусу: *Міщук Галина Юріївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва.*

Силабус схвалений на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 року

Завідувач кафедри: Міщук Галина Юріївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Керівник (гарант)

ОПП «Бізнес-аналітика»: Олійник Олена Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Керівник (гарант)

ОПП «Управління персоналом

і економіка праці»: Мазур Наталія Олексіївна, к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 року

Голова науково-методичної

ради з якості ННІ: Ковшун Наталія Едуардівна, д.е.н., професор кафедри економіки підприємства, директор ННІЕМ.

© Міщук Г.Ю., 2023

© НУВГП, 2023

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітня програма	Бізнес-аналітика Управління персоналом та економіка праці
Спеціальність	051 Економіка
Рік навчання, семестр	Денна форма: 1-ий рік, 2-ий семестр Заочна форма: 1-ий рік, 2-ий семестр
Кількість кредитів	5
Лекції:	Денна форма: 26 год. Заочна форма: 8 год.
Практичні заняття:	Денна форма: 24 год. Заочна форма: 8 год.
Самостійна робота:	Денна форма: 100 год. Заочна форма: 134 год.
Курсова робота:	ні
Форма навчання	денна, заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор	 <p>Міщук Галина Юріївна, д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва</p>
Вікіситет	
ORCID	https://orcid.org/0000-0003-4520-3189
Як комунікувати	<p>h.y.mischuk@nuwm.edu.ua Актуальні оголошення на сторінці дисципліни на навчальній платформі MOODLE</p>

ПРО ДИСЦИПЛІНУ	
Анотація навчальної дисципліни, в т.ч. мета та цілі	
<p>Навчальна дисципліна «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» призначена для надання студентам теоретичних знань та формування практичних навичок щодо ідентифікації, аналізу ризиків, вибору стратегії поведінки з урахуванням впливу ризиків задля забезпечення стійкої конкурентоспроможності. В результаті вивчення дисципліни студенти оволодіють методикою та інструментарієм досліджень ризиків, конкурентного середовища та чинників конкурентоспроможності на різних ієрархічних рівнях економічних відносин.</p> <p>Метою вивчення дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» є формування у студентів компетентностей щодо економічної поведінки в умовах ризиків, а також обґрунтування ефективних управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності економічних суб'єктів.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями щодо управління ризиками та конкурентоспроможністю; розвиток навичок використання традиційних та спеціальних інструментів аналізу ризиків та конкурентоспроможності; формування навичок оцінки впливу ризиків на результати діяльності економічних суб'єктів задля прийняття зважених управлінських рішень; оволодіння інструментарієм оцінки конкурентоспроможності економічних суб'єктів та їх ціннісних пропозицій; формування дослідницьких компетенцій у вивченні ризиків та конкурентного середовища; оволодіння навичками презентації результатів та ведення дискусії.</p>	
Посилання на розміщення освітньої компоненти на навчальній платформі Moodle	

Компетентності

Освітньо-професійна програма «Бізнес-аналітика»

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності:

- СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.
СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.
СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Освітньо-професійна програма «Управління персоналом та економіка праці»

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності:

- СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.
СК6. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.
СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.
СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Програмні результати навчання (ПРН)

Освітньо-професійна програма «Бізнес-аналітика», освітньо-професійна програма «Управління персоналом та економіка праці»

- ПРН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.
ПРН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.
ПРН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.
ПРН4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

Тільки для ОПП «Управління персоналом та економіка праці»:

ПРН16. Застосовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління людськими ресурсами на мікро- та макрорівні.

Структура та зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів (розділів).

Змістовий модуль 1 «Управління ризиками»

Тема 1. Поняття та види ризиків

Сутність та причини виникнення ризиків, відмінності сприйняття ризиків економічними суб'єктами. Види ризиків у підприємницькій діяльності, їх ідентифікація на прикладі проекту (бізнесу/виду діяльності).

Тема 2. Організація управління ризиками

Поняття ризик-менеджменту. Структурно-логічна схема управління ризиками, особливості етапів управління ризиками

Тема 3. Оцінювання ризиків

Кількісні та якісні методи оцінювання ризиків. Об'єктивні та суб'єктивні методи аналізу ризиків. Застосування варіаційного аналізу на прикладі ринків споживчих товарів та послуг. Експертна оцінка ризиків: сутність, етапи, можливості застосування в обґрунтуванні рішень.

Тема 4. Регулювання ризиків

Управлінські підходи до вибору стратегії поведінки в умовах ризиків. Методи оптимізації ризиків та їх впливу на економічні результати діяльності. Диверсифікація як інструмент управління ризиками у бізнесі.

Змістовий модуль 2 «Управління конкурентоспроможністю»

Тема 5. Аналіз конкурентоспроможності продукції

Фактори конкурентоспроможності продукції у взаємозв'язку з її якістю. Вибір чинників конкурентоспроможності та її комплексна оцінка на прикладі споживчого товару чи послуги.

Тема 6. Формування конкурентоспроможної ціннісної пропозиції

Поняття ціннісної пропозиції, використання шаблону Value Proposition бізнес-моделі Canvas. Аналіз конкурентоспроможності існуючої ціннісної пропозиції та обґрунтування рішень з її оптимізації на основі результатів аналізу.

Тема 7. Аналіз конкурентного середовища бізнесу

Поняття конкурентного середовища. Основні методи вивчення конкурентного середовища. Застосування спеціальних методів аналізу конкурентного середовища на прикладі кейсів підприємств та організації. Розробка рекомендацій щодо поведінки в конкурентному середовищі.

Тема 8. Оцінка конкурентоспроможності компанії за методиками McKinsey-GE та моделлю 5 ринкових сил М. Портера

Методика М. Портера в оцінці конкурентоспроможності компанії. Робота з шаблоном для аналізу впливу 5 ринкових сил на підприємство чи організацію. Порівняльний аналіз конкурентоспроможності підрозділів компанії (підприємств тієї ж групи компаній) з використанням матриці McKinsey-GE. Формування проектів управлінських рішень за результатами застосування двох методів дослідження конкурентоспроможності.

Структура навчальної дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» у розрізі програмних результатів навчання, ОПП «Бізнес-аналітика», ОПП «Управління персоналом і економіка праці»

Теми	Програмні результати навчання									
	ПРН-1	ПРН-2	ПРН-3	ПРН-4	ПРН-7	ПРН-8	ПРН-9	ПРН-12	ПРН-13	ПРН-16
T.1			+			+				+
T.2	+	+							+	
T.3	+	+		+	+	+			+	
T.4	+	+		+	+	+	+	+	+	+
T.5	+	+				+				
T.6	+	+	+	+		+	+			
T.7	+	+	+		+	+	+		+	
T.8	+	+		+	+	+	+	+	+	+

Навчальна робота здобувача:

- денна форма навчання:
лекції – 26 год, практичні заняття – 24 год, самостійна робота – 100 год;

- заочна форма навчання:

- лекції – 8 год, практичні заняття – 8 год, самостійна робота – 134 год.

Бюджет часу, розподіл балів за темами та формами навчання дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю»

Теми	Кількість годин								Бали
	Денна форма				Заочна форма				
	усього	у т. ч.			усього	у т. ч.			
		л	п	с.р.		л	п	с.р.	
Змістовий модуль 1. Управління ризиками									
Тема 1. Поняття та види ризиків	20	4	2	14	17	1		16	5
Тема 2. Організація управління ризиками	16	2	2	12	17	1		16	5
Тема 3. Оцінювання ризиків	20	4	4	12	21	1	2	18	10
Тема 4. Регулювання ризиків	20	4	4	12	21	1	2	18	10
Модульний контроль 1									20
Змістовий модуль 2. Управління конкурентоспроможністю									
Тема 5. Аналіз конкурентоспроможності продукції	16	2	2	12	17	1		16	5
Тема 6. Формування конкурентоспроможної ціннісної пропозиції	16	2	2	12	17	1		16	5

Тема 7. Аналіз конкурентного середовища бізнесу	22	4	4	14	21	1	2	18	10
Тема 8. Оцінка конкурентоспроможності компанії за методами McKinsey-GE та моделлю 5 ринкових сил М.Портера	20	4	4	12	19	1	2	16	10
Модульний контроль 2									20
Усього	150	26	24	100	150	8	8	134	100

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Здатність аргументовано та толерантно обґрунтовувати свою позицію, здатність до навчання, пошуку та відбору релевантної інформації для аналізу та виконання досліджень ризиків та конкурентоспроможності; навички роботи з аналітичними звітами, статистичною інформацією, даними сайтів та соціальних медіа міжнародних компаній, а також науковими публікаціями у відкритих базах даних; комунікаційні навички, вміння налагоджувати контакти та правильно організовувати роботу в малих групах, навички лідерства, креативність та критичне мислення.

Форми та методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» використовується інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій у формі діалогу;
- формат «перевернутого класу» в підготовці до лекційних занять;
- презентаційного матеріалу;
- роботи в малих групах;
- он-лайн інструментів спільної роботи;
- тестування.

При проведенні занять використовуються наступні ТЗН:

- мультимедійна презентація;
- спільні гугл-документи;
- відеоматеріали з україно та англomовних ресурсів, доступних онлайн;
- відеозустрічі із використанням гугл-міт для онлайн та змішаних занять;
- навчальна платформа Moodle для проведення поточного та підсумкового контролю знань.

Порядок та критерії оцінювання

Система оцінювання знань студентів проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/4088/>

Для оцінювання знань студентів передбачається проведення поточних контролів знань за ЄКТС. Усі модульні контролі проходять у формі тестування на навчальній платформі Moodle.

Модульний контроль 1 містить 29 запитань різного рівня складності: перший рівень – 20 запитань по 0,5 бала, другий рівень – 7 запитань по 1,0 бала, третій рівень – 2 запитання по 1,5 бала. Усього – 20 балів.

Модульний контроль 2 містить 29 запитань різного рівня складності: перший рівень – 20 запитань по 0,5 бала, другий рівень – 7 запитань по 1,0 бала, третій рівень – 2 запитання по 1,5 бала. Усього – 20 балів.

За кожним змістовим модулем проводиться по одному модульному контролю. Модульні контролі проводяться у тестовій формі на платформі <https://exam.nuwm.edu.ua/> відповідно до графіка навчального процесу.

При оцінюванні знань для всіх форм навчання використовується 100-бальна шкала оцінювання. Порядок проведення поточних і семестрових контролів та інші документи, пов'язані з організацією оцінювання та порядок подання апеляцій наведено на сторінці Навчально-наукового центру незалежного оцінювання за посиланням - <https://nuwm.edu.ua/strukturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezaleznoho-otsiniuvannia-znan>

Місце навчальної дисципліни в освітній траєкторії здобувача вищої освіти

Матеріал дисципліни базується на знаннях, які студенти отримали під час навчання на освітніх програмах першого рівня вищої освіти, в процесі неформальної освіти, а також під час вивчення освітніх компонент першого семестру, зокрема «Соціоекономіка», «Методологія наукових досліджень», «Соціальна відповідальність».

Знання та навички з навчальної дисципліни «Управління ризиками та конкурентоспроможністю» будуть корисними у виконанні кваліфікаційної роботи.

Інформаційні ресурси

Основна література

1. Гуменюк В. Я., Міщук Г. Ю., Олійник О. О. Управління ризиками : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2009. 156 с. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/12301/>
2. Балабанова Л.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / Л.В. Балабанова, Г.В. Кривенко, І.В. Балабанова. – К. : ВД «Професіонал», 2019. – 256 с.
3. Калініченко З. Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник для здобувачів спец. 051 «Економіка» та 073 «Менеджмент». Дніпро : ДДУВС, 2021. 224 с.
4. Стойко І.І. Шерстюк Р.П. Управління конкурентоспроможністю (Програма, курс лекцій, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, термінологічний словник, тести). Навч.-метод. посібник. – Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2021 – 156 с. URL: <http://surl.li/knxfs>

Додаткова література

1. Porter, M. E. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. New York: Free Press, 1980. URL: <http://surl.li/knxjin>
2. Mishchuk, H., Bilan Y., Androniceanu, A. & Krol, V. (2023). Social capital: Evaluating its roles in competitiveness and ensuring human development. *Journal of Competitiveness*, 15(2), 1-17. <https://doi.org/10.7441/joc.2023.02.01>
3. Mishchuk, H., Bilan, Y., & Mishchuk, V. (2023). Employment risks under the conditions of the Covid-19 pandemic and their impact on changes in economic behaviour. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 11(2), 201-216. <https://doi.org/10.15678/EBER.2023.110211>
4. Mishchuk, H., Štofková, J., Krol, V., Joshi, O., & Vasa, L. (2022). Social Capital Factors Fostering the Sustainable Competitiveness of Enterprises. *Sustainability*, 14(19), 11905. <https://doi.org/10.3390/su141911905>
5. Вашків О.П., Собко О.М., Смерека С.Б. Управління конкурентоспроможністю продукції : навч. посіб. для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 272 с. URL: <http://surl.li/ecyom>
6. Стешенко О. Д. Ризикологія : навч. посібник. Харків : УкрДУЗТ, 2019. 180 с.

7. Методичний посібник щодо аспектів управління ризиками, як складової системи внутрішнього контролю у розпорядника бюджетних коштів. Міністерство фінансів України. 2022. URL: <http://surl.li/knxut>

8. Міщук. Г.Ю. Інноваційні засади управління людськими ресурсами: можливості, виклики, пріоритети досягнення соціально-економічної безпеки: колективна монографія / Г. Ю. Міщук, О. І. Дяконенко, О. І. Іляш та ін.; за наук. ред. д.е.н., проф. Г. Ю. Міщук. Рівне : НУВГП, 2020. 408 с.

Для вивчення навчальної дисципліни студенти можуть користуватися інформаційними ресурсами, наведеними на сторінці курсу <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=2599>

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі.

Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті згідно з положенням: <https://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>

Також студенти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опановувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми.

Основні рекомендовані ресурси. Coursera. URL: <https://www.coursera.org/>
Курси: Investment Risk Management; Portfolio Diversification using Correlation Matrix.

Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua> Курси: Підприємництво: Хто ваш клієнт?; Основи управління командами та проєктами в ІТ. Підготовчий; Дизайн-мислення для інновацій; Як створити стартап.

Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання

Відео-матеріали курсу, що пропонуються студентам в їх особистих кабінетах, підбрані з урахуванням практичного досвіду автора та практиків, з якими взаємодіє викладач – вибрані тільки рекомендації та лекції практиків, що є спеціалістами з управління ризиками та конкурентоспроможністю.

Правила академічної доброчесності

Перед початком курсу кожен студент має ознайомитися з «Кодексом честі», розміщеним на сторінці навчальної дисципліни на платформі MOODLE та прийняти його умови.

За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, студент позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

За списування під час виконання окремих завдань, студенту знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.

Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, порядок здачі курсових робіт, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно доброчесності) наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnisti>

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. У разі відсутності на занятті студент зобов'язаний самостійно виконати завдання відповідно до методичних рекомендацій, розміщених на навчальній платформі Moodle. Допускається вільне відвідування студентами навчальних занять відповідно до Положення про вільне відвідування студентами навчальних занять в НУВГП <http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/> та Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти в НУВГП <https://ep3.nuwm.edu.ua/20050>

Оновлення

Зміни до силябусу навчальної дисципліни можуть вноситись за ініціативою викладача та за результатами зворотного зв'язку у порядку, визначеному нормативними документами НУВГП.

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

Передбачено визнання (зарахування) результатів навчальної дисципліни або окремих її тем, набутих здобувачами вищої освіти в інших ЗВО (вітчизняних та іноземних) згідно з Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу НУВГП (<https://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>) та Порядку перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в НУВГП (<https://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>), або інших угод про співпрацю.

Лектор *Міщук Г.Ю., завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва, д.е.н., професор*

Автор
Завідувач кафедри

Галина МІЩУК

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №681 від [sDateTime_SignWriteAgree_Last]
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП): [oSignECPsSigner_Sert]
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00